

Waterschap Hunze & Aa's
t.a.v. het Dagelijks Bestuur
Postbus 195
9640 AD VEENDAM

Datum 25 maart 2022
Behandeld door [REDACTED]
Telefoonnummer [REDACTED]
Natuurgebied Oosterland
Onderwerp Zienswijze Natuurmonumenten Peilbesluit Het Oosterland

Geacht Bestuur,

In deze brief geven wij onze zienswijze op het ter inzage liggende ontwerp-peilbesluit Het Oosterland. In het ontwerp-peilbesluit geeft u aan dat zowel het zomer- als het winterpeil met 10 cm wordt verlaagd. Wij maken hier tegen ernstig bezwaar. Onze bezwaren richten zich op de volgende onderwerpen:

- De verlaging van het peil leidt tot verdere verdroging van het gebied. Hierdoor komen natuurdoelen verder onder druk te staan. Het voorkomen van de hier aanwezige populatie witte kievitsbloemen wordt ernstig bedreigd.
- De verlaging van het peil versterkt de nu al aanwezige mangaanproblematiek. Daarmee is het besluit ook niet in het belang van de landbouw.
- De verlaging van het peil versterkt de veenoxidatie en de hiermee gepaard gaande CO₂-emissie.

In deze brief bepleiten wij daarom het peil juist te verhogen. Dat is in het belang van zowel de natuur als de landbouw en draagt tevens bij aan de klimaatdoelen om de emissie van CO₂ zoveel mogelijk terug te dringen.

In uw ontwerp-peilbesluit geeft u aan dat de opgetreden bodemdaling ten gevolge van de gaswinning de reden is om zowel het zomer- als het winterpeil te verlagen. Bij handhaving van de huidige streefpeilen zou niet meer worden voldaan aan de droogleggingsnormen die er zijn voor de hier nog aanwezige percelen met een landbouwbestemming. De percelen met een landbouwbestemming zouden steeds natter worden door verdere veenoxidatie en bodemdaling. Door de bodemdaling te compenseren in het streefpeil, zou het effect van gaswinning worden opgeheven.

Wij wijzen deze verlaging met kracht af. De huidige peilen leiden er al toe dat het gebied te droog is om de door de provincies gestelde natuurdoelen te kunnen realiseren. Het peilgebied is gelegen in het begrensde Natuurnetwerk Nederland. Het gebied heeft in het beleid van zowel de provincie Drenthe als van de provincie Groningen de functie natuur gekregen. Al bij het verschijnen van onze "Natuurvisie Lappenvoort / Oosterland in 2008 (tezamen met Staatsbosbeheer) hebben wij hier aandacht voor gevraagd. Het ter visie liggende ontwerp-peilbesluit leidt tot verdere verdroging van het gebied.

Aan Waterschap Hunze & Aa's
Datum 25 maart 2022
Onderwerp Zienswijze Natuurmonumenten Peilbesluit Het Oosterland
Pagina 2 van 4

Al vele jaren spreken overheden - waaronder waterschappen - en natuurorganisaties mooie intenties uit dat water moeten worden vastgehouden en dat moet worden gewerkt aan een klimaatrobuust watersysteem. Ook in uw Waterbeheerprogramma 2022-2027 spreekt u zich in die bewoordingen uit. Wij constateren dat het nu in geding zijnde besluit hiermee in tegenspraak is.

In uw besluit vermeldt u zelf overigens ook dat de nu voorliggende verdere verlaging van het peil voor het ontwikkelen van een moerasvegetatie - een vastgesteld natuurdoel - in dit gebied slecht is. Daarnaast bemoeilijkt een peilverlaging de noodzakelijke periodieke inundaties met beekwater in de hier aanwezige kievitsbloemhooilanden. Deze inundatie is essentieel voor het voortbestaan van deze soort op deze locatie. De populatie met wilde kievitsbloem in Oosterland is de enige bekende populatie met uitsluitend witte bloemen. Gezien het grote belang om deze unieke populatie te behouden heeft de Provincie Groningen aan Science for Nature opdracht gegeven om extra maatregelen te treffen om de wilde kievitsbloemen te behouden.

De wilde kievitsbloem is opgenomen in de zogenaamde Rode Lijst Vaatplanten en heeft daarin de status "bedreigd". Dat betekent dat overheden en natuurbeheerders geacht worden met deze soort rekening te houden. Voor deze soort geldt een hogere prioriteit bij het nemen van actieve beschermingsmaatregelen, bijvoorbeeld door hun leefgebieden te verbeteren. De Wet natuurbescherming vereist van de provincie dat zij de nodige maatregelen neemt voor het behoud en herstel van soorten die op de Rode Lijst staan (artikel 1.12 onder c). Het geeft dan ook geen pas dat een collega-overheidslichaam – het waterschap - het tegenovergestelde lijkt te doen. Het besluit tot peilverlaging levert naar onze mening dan ook strijd op met het collegialiteitsbeginsel.

Rechtelijke uitspraak

Het nu voorliggende ontwerp-peilbesluit is het gevolg van de uitspraak op 14 juli 2016 van de Rechtbank Noord-Nederland n.a.v. een gerechtelijke procedure door een van de agrariërs tegen het vorige peilbesluit. In die uitspraak overwoog de Rechtbank onder andere dat het waterschap onvoldoende kenbaar had gemaakt in hoeverre bij de besluitvorming het huidige agrarische grondgebruik en de aanwezige agrarische functies zijn betrokken. Ook zouden volgens de Rechtbank de nadelige gevolgen voor de landbouw door de (passieve) vernatting in de polder door het waterschap onvoldoende zijn belicht. Daarnaast zou niet duidelijk zijn of bij de besluitvorming het geldende bestemmingsplan (met een agrarische bestemming) was betrokken. De Rechtbank was van mening dat het waterschap duidelijker had moeten toetsen aan de agrarische bestemming en aan het agrarisch gebruik van het peilgebied. Het nu voorliggende peilbesluit is daarvan rechtstreeks het gevolg. De vraag is echter of deze peilverlaging wel in het belang is van het – beoogde - landbouwkundig gebruik en recht doet aan de - nog steeds – agrarische bestemming.

Wij realiseren ons dat in het peilgebied nog steeds sprake is van een agrarische bestemming. Wij zijn echter van mening dat het zeer ongewenst is dat na al die jaren het de intentie van het waterschap is de peilen op die bestemming te blijven afstemmen. Het is een keuze van de betreffende agrariërs om binnen de begrensde NNN te willen blijven boeren. De gevolgen van het huidige en door u voorgestane nieuwe peilbesluit worden afgewenteld op de natuurbeheerders in het gebied; de natuur leidt schade door uw besluitvorming. Ook wij als beheerder moeten extra kosten maken door uw besluitvorming. Zo zijn wij nu al gedwongen over te gaan tot periodieke bekalking om de zuurgraad op peil te houden. Door een

Aan Waterschap Hunze & Aa's
Datum 25 maart 2022
Onderwerp Zienswijze Natuurmonumenten Peilbesluit Het Oosterland
Pagina 3 van 4

peilverlaging zullen de kosten van bekalking verder oplopen. Ten onrechte hebt u dit in uw besluitvorming niet meegewogen.

Mangaanproblematiek en het landbouwkundig belang

Het waterschap heeft als onderbouwing van dit peilbesluit, het rapport "Inschatting effecten peilscenario's op biogeochemische processen en natuurwaarden in polder Oosterland", door de adviesbureaus Waardenburg, Bware en Koeman & Bijkerk laten opstellen. In het rapport wordt geconcludeerd dat *"verlagen van de peilen een grondwaterstandsverlaging van ongeveer 10- 15 cm tot gevolg heeft. Voor Kievitsbloemhooiland is een lagere GVG dan de huidige GVG op zich ook nog voldoende. Voor het ontwikkelen van moeras is het verlagen van de peilen slecht. Het veen zal tot dieper veraarden en zowel op het veen als op de klei (Kievitsbloemhooiland) zal er meer verzuring optreden, wat voor zowel het Kievitsbloemhooiland als het moeras slecht is. Voor de landbouw zal dit het probleem geven dat er nog meer mangaan beschikbaar komt dan bij voortzetting van het huidige peil. Deze optie is daarom zowel negatief voor landbouw alsook voor de natuur"*.

Uit het rapport wordt duidelijk dat het peilgebied wordt gekenmerkt door hoge concentraties mangaan in de bodem en de vegetatie. Hierdoor mag er momenteel geen vee grazen in de polder. Ook kan het maaisel niet als hooi aan het vee als hoofdvoedsel gevoerd worden. Er is op dit moment dus geen sprake van landbouwkundig gebruik van de polder. Het is naar onze mening dan ook onbegrijpelijk dat het waterschap kiest voor een verlaging van het peil. Immers deze verlaging is niet alleen funest voor de natuurwaarden, maar is tegelijkertijd ook niet in het belang van de landbouw. Er zal nog meer mangaan vrijkomen waardoor het vee nog steeds niet in de polder kan grazen en ook het hooi wordt nog minder goed bruikbaar. Er zal dus na de peilverlaging ook geen sprake kunnen zijn van landbouwkundig gebruik van de polder. Verlaging van het peil dient daarmee geen enkel relevant doel.

U geeft overigens ook in uw eigen besluit aan dat verlagen van het peil tot gevolg heeft dat er nog meer mangaan beschikbaar komt dan bij voortzetting van het huidige peil. In uw besluit stelt u echter dat het wel gewenst is om te voldoen aan de droogleggingsnormen voor landbouw. Met zo veel woorden zegt u daarmee dat u streeft naar een voldoende drooglegging van de betreffende percelen, maar of bij deze drooglegging nog wel landbouw mogelijk is - en dat is niet het geval - lijkt voor u van minder belang te zijn. Wij vinden dit daarom een onbegrijpelijk besluit dat naar onze mening volstrekt onvoldoende is gemotiveerd.

Wij concluderen dan ook dat met het ontwerp-peilbesluit geen recht wordt gedaan aan de uitspraak van de Rechtbank waarin het waterschap juist wordt opgeroepen het peilbesluit beter te motiveren hoe het landbouwkundig belang is afgewogen.

Veenoxidatie; peilverhoging gewenst

Het peilbesluit-gebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een veenpakket. De lage grondwaterstanden leiden tot oxidatie van het veen. Met uw peilbesluit draagt u direct bij aan een verdere toename van de CO₂-emissie. U geeft dat ook met zoveel woorden aan in uw besluit: "met het peilbesluit blijft ook de oxidatie voortschrijden, zal het veen verder veraarden en zal de verzuring doorzetten".

De beleidsinspanningen van de verschillende overheden zijn er echter juist op gericht om de CO₂-emissie terug te dringen. Uw ontwerpbesluit is daarmee in strijd. Ook de provincie Groningen is zich meer en meer van deze problematiek bewust, getuige de tekst van de Omgevingsvisie 2016. Daarin is aangegeven dat de provincie gebieden wil aanwijzen waar het watersysteem meer leidend is bij het toekennen van de functie. Dit is volgens de provincie

Aan Waterschap Hunze & Aa's
Datum 25 maart 2022
Onderwerp Zienswijze Natuurmonumenten Peilbesluit Het Oosterland
Pagina 4 van 4

onder meer het geval bij veengebieden die bij lage peilen steeds verder zakken. Doel hiervan is het voorkomen van veenoxidatie. Ons inziens voldoet het peilgebied uitstekend aan het voornemen van de provincie. Niet voor niets dat het gebied is opgenomen in de concept-Regionale Veenweidestrategie 1.0 Groningen uit 2022. Hierin is opgenomen dat Oosterland waarschijnlijk door de reeds opgetreden veenoxidatie, sterk is verzuurd. Het landbouwkundig gebruik staat onder druk, in polder het Oosterland zou het gewas vanwege hoge concentraties mangaan niet meer geschikt zijn als veevoer. In de Strategie wordt vervolgens geconcludeerd: "met een peilverhoging wordt, naast het realiseren van NNN-doelstellingen (en passend in de beleidsdoelstellingen van provincies en waterschap) een verdere oxidatie van het veen en een daarmee gepaard gaande uitstoot van CO₂ tegengegaan." Ook in het rapport "Inschatting effecten peilscenario's op biogeochemische processen en natuurwaarden in polder Oosterland is aangegeven wat de gevolgen zijn van een eventuele peilverhoging. Beschreven is dat door een peilverhoging *"de oxidatie <zal> verminderen of zelfs gestopt worden, het veen zal daardoor niet verder veraarden en de verzuring wordt verminderd. Dit leidt mogelijk tot een vermindering van de beschikbaarheid van mangaan in de toekomst. Deze optie (peilverhoging en winterinundatie) is voor de natuur de beste optie (met name in combinatie met afgraving en natuurlijk peil) en is naar verwachting voor de landbouw op de langere termijn ook de beste optie"*.

Ook in uw eigen besluit geeft u aan dat "door een peilverhoging de oxidatie zal verminderen of zelfs gestopt worden. Het veen zal daardoor niet verder veraarden en de verzuring wordt verminderd. Dit leidt mogelijk tot een vermindering van de beschikbaarheid van mangaan in de toekomst". Uw keuze om het peil te verlagen leidt echter tot het tegenovergestelde; meer veraarding, meer verzuring en meer CO₂-emissie. Wij wijzen dat met klem af.

Gebiedsproces

Van belang is te constateren dat er inmiddels een goed draaiend gebiedsproces loopt om het gebied in te richten. Daarbij heeft Prolander onlangs zelfs de opdracht gekregen vanuit de betrokken Provincies om het gebiedsproces en daarmee de inrichting als natuurgebied te versnellen. Ook dit gegeven maakt het onbegrijpelijk dat het waterschap nu een contra-productief besluit neemt als het gaat om de doelstellingen van dit lopende gebiedsproces.

Conclusie

Zowel vanuit het natuur-, het landbouwkundig- als het klimaatbelang is het dus goed verdedigbaar dat het peilbesluit juist had geleid tot een verhoging van het peil. En daarbij eventueel de mogelijkheden te onderzoeken voor een eventuele natschaderegeling voor de nog resterende agrariërs. Daarmee wordt ook op een juiste wijze invulling gegeven aan de uitspraak van de Rechtbank.

Wij verzoeken u daarom in het definitieve peilbesluit alsnog uit te gaan van een verhoging van het peil.

Hoogachtend,

Gebiedsmanager Groningen & Noord-Drenthe